

Tack Visby!

för den nordiska kongressen, nästa gång är det Kuopio i Finland som anordnar 2014 års kongress. Till dess, värm upp dig med frågesport om Finland.

1. How big is the population in Finland?

- 1. 4,9 milj
- x. 5,4 milj
- 2. 6,1 milj

2. Which of these words are the name of a typical finish dish maintained of fish?

- 1. Täälte
- x. Rakennan
- 2. Kalakukko

3. What was the name of the finish glamrockband from the 80-ties which had a big influence on the hardrock movement in that time?

- 1. Bagdad Sunshine
- x. Hanoi Rocks
- 2. Manila Folders

4. Which animal is on the finish state weapon?

- 1. A beer
- x. A lion
- 2. A reindeer

5. What will Helsinki become in 2012?

- 1. World Culture Capital
- x. World Design Capital
- 2. World Health Capital

6. How many times a year does Jaakko Seikkula take a sauna?

- 1. 70 times
- x. 90 times
- 2. 110 times

7. Finland won the Eurovison Songcontest in 2006 with Lordis "Hard rock -Halleluja!". But which time in order was this Finlands victory in the Eurovision Songcontest since 1951?

- 1. It was the first time
- x. It was the second time
- 2. It was the third time

8. What is the name of Finlands National Epos?

- 1. Kalevala
- x. Kavevala
- 2. Kalevada

Svensk Familjeterapi

Nr 3 2011, årgång 22
Issn 100-3421
Utgives av Svenska Föreningen
för Familjeterapi (SFFT)

Redaktör:

Anita Blom af Ekenstam,

Redaktör/layout:

Mårten af Ekenstam

Adress: Ringvägen 47b,
181 33 Lidingö

Telefon: 08-767 31 87

Mail: sftred@telia.com

**Nästa nummer
kommer ut i
december**

Manusstopp: 15/11

Föreningens styrelse 2011 — 2012

Marie Forneman,
ordförande

Ilze Norman, vice
ordförande

Ulf Korman, kassör

Åsa Kvarnbrink, sekreterare

Helena Engelbrekt, ledamot

Michael Rundblad, ledamot

Arne Gynther, ledamot

Lena Sahlström, ledamot

Marie Dunge, ledamot

Charlotte Westerberg,
ledamot

Karin Nilsson, vetenskaplig
sekreterare

www.sfft.se

Föreningens

webbadress:

www.sfft.se

Puuuh!

Precis hemkommen från den Nordiska kongressen – går det att samla tankarna? Det har varit några fantastiska dagar i Visby dit vi som arrangörer anlände några dagar tidigare för att hinna med allt som måste göras på plats: packa små påsar, köpa de sista föreläsargåvorna, stämma av allt kring teknik och festligheter, se till att solen skulle skina åtminstone några dagar – och det blev så fantastiskt BRA! Jag vågar skriva det eftersom vi fått så mycket positiv feedback från deltagarna, både på plats och efteråt.

Flera glimtar från kongressen får ni i detta SFT-nummer och föreläsarna har dessutom ombetts att skicka in sitt material till hemsidan. Bilder kommer att läggas ut på Facebook och vissa föreläsningar spelades in och kommer att vara möjliga att se på nätet, så ni som inte kunde vara på plats har flera möjligheter att ta del av innehållet i efterhand. I min lokalförening ska vi ha medlemskväll och berätta från kongressen, så kanske fler gör?

SFFT:s årsmöte lockade ett rekordstort antal deltagare – närmare 70 personer! Det blev ett stimulerande årsmöte med stort engagemang från deltagarna. Styrelsen är i stort sett intakt förutom att vi har en ny representant från Värmland, Helena Engelbrekt och en vetenskaplig sekreterare, Karin Nilsson, verksam i Umeå. Jag blev omvald som ordförande, tackar för det förtroendet och hoppas på ett lika gott samarbete i styrelsen kommande verksamhetsår liksom tidigare!

Till årets Familjeterapeut utsågs Ingegerd Wirtberg, läs mer om det längre fram i tidningen! Stort Grattis!

Innan kongressen avslutades lämnade vi över stafettpippen till Finland som ska arrangera nästa Nordiska familjeterapikongress 13-16 augusti 2014 i Kuopio. Vi önskar dem lycka till!

Nästa svenska kongress blir hösten 2012 och kommer att arrangeras i Göteborg av Västra familjeterapiföreningen i form av ett utökat vetenskapligt symposium, mer information kommer längre fram.

På kongresser känns familjeterapin stark naturligtvis, ändå är det så att vi behöver arbeta hårt framöver för att behålla och helst utöka medlemsantalet. Styrelsen kommer att sätta sig med deltagarlistan från kongressen och kontakta de deltagare som ännu inte är medlemmar.

Jag får ändå en känsla att det finns intresse ”därute” för vårt område - kvällen innan kongressen slöyssnade jag på TV:n och hörde plötsligt att det talades om familjeterapi! Det var en författarintervju med en av våra medlemmar, Madeleine Cocozza som nyligen kommit ut med en bok: ”Familjebygget”, det tog jag som ett gott omen inför kongressen! Lokalradion intervjuade några av föreläsarna och ”Socionomen” vill gärna få in ett reportage från kongressen - vi behöver ta möjligheten att synas!

Mitt ordförandeliv kommer att bli lugnare framöver, ovan i en övergångsfas men välgörande på sikt. Om jag får en ”postkongressdepression” låter jag vara osagt men ett visst tomrum lämnar kongressen! Eller är det känslan av att sommaren så snabbt tog slut?

Marie Forneman

Material från kongressen hittar du på:

Facebook - sök på ”sfft-Svenska föreningen för familjeterapi”

Information om våra filmer kommer att ligga på: www.vimeo.com/sfft

Länk till bilderna från kongressen: www.sfft.se/Visbybilder Lösenord:

Visby

Årets Familjeterapeut 2011

Ingegerd Wirtberg

Ingegerd har varit med i branschen ända tillbaka till 60-talet och startade sin bana med att arbeta i ett terapeutiskt samhälle i England. Därefter skaffade hon sig en ordentlig(!) utbildning som förskollärare som hon dock aldrig fick utöva, men som speglar hennes intresse för barn, vuxna, familjer, nätverk och samhället som helhet.

Hon tillhör den exklusiva grupp av familjeterapeuter som disputerat, vilket hon gjorde 1992 på en avhandling om barnlöshet.

Vid sidan om sitt arbete som terapeut, handledare, psykoterapiutbildare och utvecklare av modeller, t ex Marte Meo, har hon också hunnit med att publicera såväl böcker som artiklar och tillhör den exklusiva skara svenskar som blivit publicerade i Family Process.

Ingegerds förmåga att hålla sig engagerad, engagera de hon träffar och ständigt befinna sig i utveckling har en stark tendens att smitta av sig också på de människor hon träffar. Det är en ära för föreningen att få utnämna henne till 2011 års familjeterapeut

Sfft:s styrelse

Övriga nominerade:

Marianne Borgengren, Lena Svedin, Ulla Hansson & Ulla Westling Missious

---

Medlem i Sveriges Familjeterapi Förening - SFFT blir du automatiskt genom att gå med i en regional förening. Alla föreningarna finns presenterade på SFFT:s hemsida, www.sfft.se, under rubriken regioner. Här följer också en lista på representanter för de olika regionala föreningarna.

Västerbotten: Åsa Kvarnbrink

asa.kvarnbrink@telia.com

Jämtland-Härjedalen: www.ffmitt.com

Marie Forneman marie.forneman@jll.se

Telefon arb: 063-153921

Dalarna: Jörgen Gunnarson

jorgen.gunnarson@ludvika.se

Telefon: 0240-86097

Värmland: Lennart Björk,

Ö Torggatan 19, 652 24 Karlstad

Telefon: 0541-88025

Västra Sverige: Ilze Norman

ilze.norman@alingsas.se

Telefon: 0322-15401, 0733-963300

Halland: Anita Nilsson

anita.nilsson@falkenberg.se

Södra Sverige: Maud Djurfeldt

maud.djurfeldt@telia.com

FTF-Sydost: Eva Sjökvist

eva.sjokvist@vaxjo.se

Famös, mellersta och östra Sverige: www.famos.se

Roland Betnér

info@famos.se

Telefon: 013-263870

Stockholm: Görel Fred

gorelfred@hotmail.com

Åland: Crister Eriksson

cristere@aland.net

Det är till din regionala förening du vänder dig med namn- och adressändringar.

Krigstrauma som förs över generationerna

Rapport från Finlands Familjeterapiförenings höstdagar i Helsingfors 25-26 oktober 2010 av Crister Eriksson, psykolog, familjeterapeut, EMDR-terapeut

JAG DELTOG I FINLANDS

Familjeterapiförenings utbildningsdagar senaste höst, dels av eget intresse men även som observatör för SFT vilket i sig var speciellt eftersom jag är medlem i Familjeterapiföreningen på Åland. Familjeterapiföreningen på Åland tillhör både den finländska som den svenska riksfamiljeterapiföreningen.

Temat på fjolårets höstdagar var "Kris- och traumarbete utifrån ett familjerspektiv"

Föreläsare var Paula Pettersson psykolog och familjeterapeut, Peter Wallin socialarbetare, familjeterapeut, kris- och traumapsykoterapeut. Virve Nousiainen, familjeterapeut, kris- och traumapsykoterapeut, EMDR-terapeut, Tuula Korkeela-Leppäla, familjeterapeut, EMDR-terapeut samt Sisko Karinen familjeterapeut, psykodramahandledare.

Genomgående för alla föreläsare var traumat i familjen, dissociationer och familjens funktionsförmåga i olika situationer.

Något som även kom upp är att det i Finland nu alltmer lyfts fram veteranernas krigstrauman och dess konsekvenser för kommande generationer.

Tuula Leppäla tog speciellt upp detta i sitt föredrag "Trauma över generationer".

Många veteraner ville skydda sig själva och efterlevande genom att tåga om de traumatiska upplevelser som de hade vid fronten. Många veteraner led av posttraumatisk stress med svåra anpassningssvårigheter depression och alkoholism samt våld i nära relationer.

Enligt Tuula Leppäla fortsatte kriget för den enskilde. För fysiska skador var det lättare att få hjälp, man ville inte för sig själv erkänna de posttraumatiska svårigheterna.

Enligt Tuula var det en svår tid för kvinnorna som också måste bära männens trauma och oftast kom barnen i kläm och blev den tröstande generationen. Under efterkrigstiden var det viktigaste att fadern kunde vara i arbete.

I terapin med generationstraumafamiljer är ofta far- eller morföräldrar med om det är möjligt.

Virve Nousiainen tog i sitt föredrag upp "Familjen och traumat och traumats inverkan på skapande av berättelsen".

Familjens funktionsförmåga i olika situationer är beroende av familjens förmåga att anpassa sig och känna samhörighet. Anpassningsförmågan betyder familjesystemets förmåga att kunna ändra maktförhållanden, roller och regler flexibelt i svåra situationer och i förändringar i livets olika skeden.

Familjens samhörighet visar familjemedlemmarnas emotionella band till varandra.

Kännetecknet för en fungerande familj i en traumasituation är att familjen möter det som hänt öppet och som att det är sant. Det skedda berör mig, oss alla.

Inga anklagelser och familjemedlemmarna ger akt på sina känsloreaktioner och det är ett klimat av stöd och tröst. Alla kan diskutera och prata öppet utan att behöva vara rädd att bli bestraffad. Tar lärdom av tidigare erfarenheter och är närvarande i stunden och har realistiska mål gällande framtiden. (C.R Figley)

Virver tar också upp familjens trauman, primära trauman, en enskild olycka som drabbar en enskild eller hela familjen.

Sekundärtrauma där ett trauma påverkar hela systemet och ofta kan ske

VIDGA VYERNA!

Nu är det dags att boka monter, anmäla föredragshållare, seminarier och andra aktiviteter till Psykoterapimässan 10-12 maj, Stockholmsmässan i Älvsjö.

Ytterligare information och anmälningsformulär finns på www.psykoterapimassan.se

upprepade gånger, våld sexuella övergrepp, krigserfarenheter.

Trauma över generationer där berättelser om traumaupplevelser i sig kan vara traumatiserande.

Familjer med typ 1 trauma där något drabbat en, en familjemedlem klarar sig vanligtvis med egen kraft och med anhörigas stöd. Professionell hjälp kan ges i form av en genomgång av det skedda eller familjeterapeutisk krisintervention.

Vid den familjeterapeutiska interventionen kartlägger terapeuten först familjens livssituation och resurser. Efter det värderas huruvida det traumatiska kan tas upp till behandling eller om det krävs ytterligare åtgärder för att skapa trygghet.

Varje familjemedlem får utrymme för att uttrycka sin egen berättelse av det inträffade. Barnens aktiva deltagande bör uppmärksammas.

Vid typ 2 trauma i familjen möter familjen ett överraskande, mycket starkt hot eller handling med dödlig utgång hos någon av familjens medlemmar. Detta överskrider familjens normala funktionsförmågor och psykiska överlevnadsstrategier. Detta leder ofta till posttraumatiska stressyndrom och dissociationer.

Typ 2 trauma kan även förekomma hos familjer där föräldrarnas traumatisering redan börjat i deras egen barndom och har inverkan på jagets uppbyggnad och emotionella beredskap. Föräldrarnas

obearbetade trauman i deras egen uppväxthistoria samspelar med deras aktuella livssituation. Som påminnare kan vara de egna barnens hjälplöshet, olika starka känslor och separationer.

När det gäller parterapi och trauma är målet enligt Virve Nousiainen att lära känna de par ordentligt som man vill hjälpa. Syftet blir att hjälpa paret att lära känna och förena sina egna och den andras känslor och behov.

Många upplever att deras egna känslor är felaktiga eller för grymma och är rädda att bli underkända om de blottar dem. Terapi skall hjälpa paret närma sig sina känslor och varandra.

I terapin med traumatiserade familjer med traumatiserade minnen är det av största vikt med trygghet och klara avtal. Även noggranna genomgångar före terapisessionen är en självklarhet. Ofta behöver den traumatiserade familjemedlemmen först en individuell kontakt för att senare träffa de andra familjemedlemmarna tillsammans.

I terapi med par och om terapeuterna är två är det till stor nytta att terapeuterna är bekanta med varandra och är trygga i sitt förhållningsätt. Terapeuterna kan även hjälpa partnern att skapa en förståelse av traumats inverkan på den drabbade något som i hemmasituationen kan vara till stor nytta.

Till sist kan jag kort nämna något om det ämne som Sisko Karinen tog upp i sitt föredrag.

Sisko föreläste om "Dissociation i ett familjekontext" och tog upp hur viktigt det är att kunna känna igen den dissociativa familjen, sättet på hur pratet produceras.

Medlemmarna i en dissociativ familj kan ha för många minnen eller oförmåga att minnas lite eller något alls. Den dissociativa familjen kan ej ta fram minnen, minnen tränger fram utan att man klarar av att behärska dem.

Sisko tog upp hur viktigt det är att terapeuterna fungerar som kontainer och modell.

Terapeuterna skall aktivt hjälpa föräldrarna att stabilisera så att de kan stabilisera barnen

Sammanfattningsvis var den finländska familjeterapiföreningens utbildningsdagar givande med förmedlande av en gedigen kunskap av erfarna kliniker. Temat är också aktuellt och i Finland har man av tradition gedigna kunskaper i så väl familjeterapeutiskt arbete som traumaterapi. Även utbildning i traumainriktad familjeterapi förekommer.

Undertecknad har således försökt förmedla något från dessa dagar. Jag reserverar mig för att de anteckningar som jag förmedlat är mina egna och kanske inte alla gånger överensstämmer med det föreläsaren förmedlat.

Jag tackar även SFFT för att jag hade förmånen att vara deras observatör på dessa höstdagar.

Till Svenska Familjeterapiföreningen!

Vill framföra mitt varma TACK för den fina utmärkelsen till "Årets Familjeterapeut"! Det är inte mycket man gör själv här i världen så jag vill också passa på att tacka alla jag samarbetat med i handledningsgrupper, på seminarier, utbildningar och de kollegor jag arbetat och arbetar tillsammans med i olika sammanhang!

Ingegerd Wirtberg

Solrosor från Visby

En av kongressmorgnarna möts deltagarna av vänliga människor som delar ut en liten påse prydd av färggranna fjädrar i ett omsorgsfullt arrangemang. Först blir de förbryllade, men snart inser de symboliken. Fjädrarna - vingarna är hopknutna med en påse solrosfrön. Planterar du dem slår de snart rot och växer till väldiga rosor. Äter du i stället fröna får du snabbt energi. En liten detalj som visar den genialitet och den omsorg om detaljerna som präglade arrangemanget i Visby.

DEN GENOMGÅENDE METAFOREN

Kongresser har ju titlar, ofta i form av bilder. Inte alltid spelar dessa bilder någon större roll i de senare förhandlingarna. Så dock ej i Visby. I alla små vinklar sökte man just rötterna och vingarna. Inte bara i de små presenterna, utan också i intervjuerna med föredrags-hållarna. Jag slogs av det när jag tillsammans med Pravin Israel fick möjligheten att presentera Anknätningsbaserad Familjeterapi. Pravin är definitivt vingarna; han har flugit över hela världen för att sedan landa i Stavanger och Oslo med denna metod. Själv blev jag mycket medveten om de rötter i familjeterapin som jag tillägnade mig under sjuttio och åttiotalen, och som är så tydliga i denna terapiform.

SOLROS HETER PÅ NORSKA SOLSIKKE

Solsikke hette också ett videoklipp som Haldor Övereide och Reidun Hafstad visade på sitt välbesökta symposium. Det var ett utsnitt ur ett vad de kallar triangulerat samtal, alltså ett samtal med barn tillsammans med en förtrogen omsorgsperson. Huvudpersonen var en ung pojke som saknade den far han inte sett mycket av. Solsikken, solrosen, var för denne pojke en symbol för den familjetrygghet han länge saknat. Låt mig också i all hast nämna det andra klippet. Det illustrerade så tydligt det vi kanske redan vet, nämligen i att vi kan fånga det interaktionella dramat i några få sekunder. Under några korta ögonblick drogs vi in i uteslutandets, skammens, sökandets och anknätningsens

drama. Det handlade om en skakande triangelhistoria mellan en mor, en tvåårig son och ett ännu inte fött syskon. Efter en stillbild där allt stod på spel kunde vi andas ut när vi fick se ett lyckligt slut på interaktionssekvensen.

UTANFÖR KOMFORTZONEN

I den avslutande panelen frågade Erik Abrahamsson om vad man kunde önska sig mer av. "Beröring" var ett av svaren. Jag är inte enig. Beröring fanns mycket. Fler än en kongressdeltagare behövde gå vid stranden eller uppsöka en rauk för att smälta de starka intrycken. Just Solsikken tillsammans med det andra videoklippen blev ett mycket starkt möte för mig, och det var fler under kongressdagarna. Men det kanske starkaste var när de nordiska länderna, ett efter ett gick upp på scenen under festbanketten och sjöng sitt lands sånger. Så mycket glädje, så mycket generositet och utsträckta händer som klingade under kvällen! Särskilt värmande i dessa tider när det nordiska samarbetet på många fronter läggs ner.

Merete Mazarella berörde nog alla 850 kongressdeltagare med sin enkla

minnesövning i plenum. "Gå tillbaka till några doftminnen!" Jag hamnade snabbt ner i potatiskällaren på den jag växte upp i, med dess milda doft av plåtaktig jord. Sedan vidare ner i grannens, trädgårdsmästarens källare, där ett djupare och fuktigare mörker härskade. Där det längst in fanns uråldriga avlagringar av glömda potatisar med meterlånga bleka groddar. Och sedan upp till favoritboden med linolja, skidvalla, dampnudrade damejeanner och taggtrådsrullar.

Erik "Skavlan" Abrahamsson gjorde ett gediget jobb som intervjuare. Han tit-

tade bakåt på den just timade kongressen, men också framåt mot nästa. Men han släppte sin bästa fråga alldeles för fort:

"Vilken punkt på den här kongressen tvingade dig ut ur din bekvämlighetszon? Vad var det som rubbade dig lite?" Det är en svår fråga i den stämning av lyckligt samförstånd som är naturlig vid en kongressavslutning. Maths Lundsbye var enbart nöjd, han deklarerade framt att "det trettioåriga kriget" mellan konstruktionister och interventionister hade upphört och i stället utvecklas nu "en tredje ordningen cybernetik". Jag känner ju Maths tankar i ämnet, men jag tror

Fortsättning på nästa sida

Medeltiden ekar i Visbys gränder. Vänt omfamnar stadsmuren allt och alla. Kullersten är underlag, där man färdas tyngdlöst i tiden. Gustaf Berglund

att det låg lite önsketänkande i hans bedömning. Allan och Anette Holmgren var tydliga i sitt symposium: Såväl systemteorin som familjen har spelat ut sin roll, nu bör de ersättas med den narrativa metaforen. Jo, här blev undertecknad ordentligt störd, vilket några noterade. Till skillnad från Maths tycker jag inte alls att diskussionen är avslutad. Allan och Anette utmanade - låt oss fortsätta det samtalet! För övrigt tror jag att det allra viktigaste citatet jag tog med mig från kongressen var Bengt Kristensson Ugglas påminnelse om Immanuel Kants definition av kritik: "Konsten att kunna tänka allt annorlunda!"

SAMARBETE OCH EXCELLENS

Men Anne Öfsti hade blivit störd. Hon deltog i ett symposium med Susanne Bargmann som hette "Adjö till Jantelagen!" Susanne använder det i Sverige ganska välkända Session Rating Scale, för att låta klientens eller familjens värdering av samtalet korrigera terapeuten. Utifrån detta har man också utarbetat en väg hur terapeuten kan "söka excellens", det vill säga helt enkelt bli en mycket bättre terapeut. Kan det vara så, som Öfsti anade, att vi i team-andans namn håller nere varandra på en lagom medelmåttighetsnivå? Kunde ett systematiskt metodutforskningsarbete göra att vi höjer nivån ett par snäpp? Och vilket team klarar en sådan utmaning?

Denna problematik illustrerades i Drammenteamets (med bland andra Hillary Wongraven och Rolf Sundet) presentation av hur man kan använda samarbetstekniker mellan två terapeuter för att höja effekten av terapin. Här kom själva formen för presentationen att förta lite av innehållet. Visst demonstrerade man övertygande att man är ett team som samarbetar och där man arbetar hårt för att undvika hierarkiska lösningar.

Det var en imponerande uppvisning av metoddemonstration och publikmedverkan. Men det skedde på bekostnad av tydlighet. Exakt vilka tekniker är det som familjerna uppskattar mest, och är det just de som terapeuterna tycker bidrar mest till förändringsprocessen?

Som familjeterapeut är man ju tränad att förhålla sig till både det digitala och det analoga. Både lyssna till innehåll och process. När det är två eller flera presentatörer så är deras samarbetsprocess alltid intressant. Har man som Övereide och Hafstad samarbetat i ett helt liv, eller har man som undertecknad och Pravin Israel bara mötts en gång före kongressen, så påverkar det naturligtvis formen. Här fick vi mängder av levande exempel på symmetri och komplementaritet.

ÅTER TILL TEORIN

Efter det epistemologiska åttiotalet gick nittiotalet in i ett teorilöst skede där själva närvaron i samtalet fick ersätta de teoretiska spekulationerna. Men Visbykongressen gjorde klart att vi just nu befinner oss i ett underteoretiserat skede. Den Holmgrenska utmaningen tvingar oss att formulera vad som som fortfarande finns kvar av bärande delar i systemteorin. Och framför allt, hur ser familjeteorin ut? Det var det bärande temat som många minns på den svenska kongressen i Tällberg nyligen.

Bengt Kristiansson utmanade med sin utifrån-position "den narrativa vändningen". Han stod för en skärpt hermeneutik som ingav respekt. Hans uttryck "evidensparadigmet som postmodernismens positivism" citerades flitigt i diskussionerna i foajéerna, men det kan leda vilse. Det är nog samma gamla positivism som vi är vana vid. Samma oreflekterade omvandling av mentala uttryck till mätbara storheter. (Ständigt detta missbruk av Descartes!) Det postmoderna är nog i så fall att mätandet och räknandet har flyttats ut från universiteten till en kommersiell och administrativ värld utan tidigare motsvarighet.

Anknytningsteorin och affektteorin togs fram. Rolf Sundet betonade i sin filosofiska pluralism också evolutionspsykologin. Denna hållning innebär något totalt annorlunda än den narrativa utmaningen, nämligen en materiellt förank-

rad metateori. Om man till skillnad från Holmgrens idealism hävdar att människan är en biologisk utvecklingsvarelse, då följer av detta en mängd konsekvenser. Då har hon en delvis medfödd natur. Då konstruerar hon inte allsmäktigt världen i sitt eget språk. Då är inte "familjen en historiskt tillfällig organisation av kopulerandet" (Allan Holmgren citerade Tian Sörhaugs festliga men inte desto mindre felaktiga påstående). Familjen är, och därmed anknytningen, långt mer universell än vad man allt sedan sextioalet har velat låtsas om.

Här kommer familjeterapeuterna att tvingas att definiera sin position. Vi kommer att tvingas lämna vår filosofiska önskevärld om vi inte ska passeras som irrelevanta. De randomiserade kontrollerade effektstudierna som är vetenskapligt relativt ointressanta måste ändå göras. Här handlar det om makt. Och då menar jag inte makt för maktens skull, utan för att den behövs för att genomföra nödvändiga förändringar. Om man tror att fa-

miljen är en luftig konstruktion, då kan man slå sig till ro. Men om man i stället hävdar att familjen existerar, då får man också se till att sjukvård och socialtjänst får respekt för familjeterapi!

Maths Lundsbye hade fel när han menade att den kritiska diskussionen är över. Tvärtom gäller det nu att uppamma konsten att tänka allt annorlunda. Mitt intryck av Visbykongressen är att vi är på väg att släppa det sena 1900-talets allra luftigaste konstruktionistiska vingar. Vi behöver vingarna — men vi måste också förbinda dem med kroppens och historiens rötter.

Än en gång tack för den befjädrade fröpsen!

Magnus Ringborg
text och bild

Anteckningar från Bengt Kristensson Ugglas föreläsning
av Kerstin Hopstadius, psykolog och familjeterapeut Leksand

I konferensprogrammets text inför den här föreläsningen läste jag: En central erfarenhet i vår tid är att allt är möjligt att tolka – och går att tolka på nya och oväntade sätt. *Men hur ska vi förstå det faktum att vi tolkar den värld som vi har gemensamt så olika?* (min kursivering)

Nu ser jag att då, när jag inför konferensen läste det för flera månader sedan, var det en fråga bland andra tänkbara frågor. Nu – efter terrorhandlingarna i Norge – blir den meningen ett utrop. Vi, just vi som sitter här, behöver finnas bland dem som inte släpper den frågan. Hur vi samtidigt ska förstå det gemensamma och det särskiljande, hur vi ska leva med motstridiga sanningar.

Och så står Bengt Kristensson Ugglan där på podiet, framför de grå stenarna på skärmen med en gotländsk strandhorisont. Och hävdar att vi inom våra professioner hanterar just de områden som i dag väcker människors oro över hela jorden: Vad är en familj? Vad är en nationalstat?

– I den globaliserade världen är vi lika socialt underutvecklade som vi är teknologiskt överutvecklade.

Resonemanget fortsätter med den mångtydiga formuleringen ”Det är bara genom att dela världen som vi kan dela världen med varandra” Innan jag har hunnit grunna färdigt på vad han menar med det kommer ännu ett ställningstagande om den mänskliga överlevnadens villkor:

– Vi måste säkra generationsväxlingens dynamik.

Jag skriver ner det snabbt, inser att jag inte får en chans att dröja vid det nu, trots att jag inser att jag just fått tag i en ny utgångspunkt för det historiska projekt jag är sysselsatt med hemma. ”Generationsväxlingens dynamik” är något annat än generationsväxling som statistiskt faktum, som jag är van att tänka. Men, ingen chans att stanna där, för sedan följer ett skarpsynt och vindlande resonemang om spänningen mellan berättelse och liv. Efter att vi inledningsvis fått höra att föreläsaren inte anser sig ha någon kunskap om vår profession kommer han in på den ena frågan efter den andra som rör de begrepp vi är vana att röra oss med, men kanske inte ofta är beredda att ifrågasätta: berättelse, historia, identitet, omvärldsanalys.

– Berättelsens makt att forma vår handlingsorientering.

Vi kommer in på något som förmodligen rör sig i de allra flesta av de 850 huvuden som sitter i salen, ”hur vi själva kan bli det vi fruktar”, att terrorismens främsta mål inte är dem man skadar genom attacken utan rädslan som blixtnsabbt kan spridas över världen, just genom de nya teknologiska möjligheter som globaliseringen ger. Risken med att människor lämnas ensamma utan en korrigerande omvärld har i vår tid förändrat karaktär.

– IT ger möjlighet att förstärka narrativa identiteter, de berättelser som vi upplever som det här är jag. I de sociala mediernas värld går det att välja sin egen verklighet och välja bort utmaningar av den. Man kan bygga en parallell värld där gråzonerna är borta och alla frågor har enkla svar.

KRITIK SOM KONSTEN ATT TÄNKA ALLTING ANNORLUNDA.

Betydelsen av berättelsen vävs i föreläsningen ihop med betydelsen av kritik av berättelsen. Kritik i filosofen Kants mening.

Jag drar efter andan och försöker minnas något om Kant men kommer bara ihåg något trist om pliktetik. I stället hör jag att föreläsaren ger en för mig ny och betydligt mer meningsfull definition av vad Immanuel Kant menade.

t om verkligheten

Bengt Kristensson Ugglan fängade allas uppmärksamhet i två timmar utan en enda powerpointbild. Med en elegant inledning som antydde att familjeterapi inte var hans huvudsakliga område, förklarade han för oss vad familjeterapi egentligen var. Snyggt. Respektfullt. Bottenlöst klokt. Foto: Märten af Ekenstam

– Kritik som konsten att tänka annorlunda, förmågan att ställa sig i den andra situationen. Gränsen mellan liv och berättande går aldrig helt överbrygga.

– Vi kan rada upp ett antal egenskaper som en beskrivning av en människa, ingen av alla egenskaperna är något som särskiljer den människan från andra människor. Vi kan höra en berättelse om henne, av henne själv eller någon annan. Berättande har en möjlighet att binda ihop triviala delar till ett nytt helt. Skillnaden mellan uppräknningen av egenskaper och berättelsen blir skillnaden mellan vad jag är och vem jag är.

Och jag tänker, den här mannen som börjat med att säga att han inte kan något om familjeterapi, gör här en uppvärdering av det psykoterapeutiska berättandet. Ett sakligt och tungt argument mot direkta och indirekta anspråk på att det räcker

med att väga och mäta egenskaper och prestationer för att beskriva en människa, en familj, ett samhälle. Människor som vi är satta att vara till hjälp för kommer också med sina egna och andras berättelser och vi formar nya berättelser tillsammans, med och utan ord, i det psykoterapeutiska skeendet.

Men Bengt Kristensson Ugglan menar också att det finns behov av en kritik av den "narrativa identiteten".

– Människan är inte en berättelse, människan behöver en berättelse. Livet skrivs i singularis men våra berättelser om vårt liv finns i pluralis. Det finns en mångfald berättelser och en mångtydighet i en enskild berättelse. Hannah Arendt: ingen människa kan gestalta sitt liv och skapa sin levnads historia.

Fortsättning på nästa sida

– Våra berättelser finns också i så olika skalor. Vilken skala ska en människas berättelse vara i för att ge henne rättvisa? Den genuint mänskliga skalan ligger i förmågan att variera skalan.

– Vi har ingen tillgång till början och slutet av våra liv. Berättelsen om vår död är andra människors berättelse, berättelsen om min födelse tillhör andra människor och är något som jag sedan delar.

– Uttrycket människan är en berättelse stämmer inte, eftersom en livsberättelse alltid är sammanflätad med andra människors berättelser. Filosofen Hannah Arendt skriver om de mänskliga relationernas väv, att mänskligt handlande är att trä in sin tråd i en väv som vi inte har vävt.

– Ett annat skäl till att uttrycket ”människan är en berättelse” inte stämmer är att en människas berättelse, den narrativa identiteten, måste förankras i historisk verklighet.

– Fiktiva och verkliga händelser lånar alltid av varandra. Hur sällsam en science fiction berättelse än är, lånar den alltid några sidor av vanlig mänsklig erfarenhet, och så snart en inträffad händelse berättas, blir berättelsen en verklighet i sin art.

– Ricoeurs syn på tid, att tid blev mänsklig tid när det blev berättad tid.

Sedan följer en för mig ny syn på historia, och uppdelningen fiktion och verklighet blir inte så självklart enkel som den varit i mitt huvud. Historia är något gemensamt, som hela tiden förändras. Jag börjar fundera över de tre grekiska orden för tid som Boscolo tar upp i *Genom tidens lins*, den vanliga klocktiden, kronos som finns kvar i vårt språk i ord som kronometer, kairos, den rätta tiden för något att hända, och eon, tidsåldrarnas tideräkning. Och här hör jag om Ricoeurs begrepp, att han skiljer på klocktid och fenomenologisk tid. Att skriva in den fenomenologiska tiden i den objektiva tiden. Tid är verkligen ett mångtydigt begrepp, och historia blir mer spännande med den mångtydigheten. Här har jag mycket att lyssna till som gäller synen på historien.

– Historia måste balansera mellan förstäelse och förklaring. Tomas Tranströmer skriver: Två sanningar närmar sig varandra, en kommer inifrån, en kommer utifrån och där de möts har man en chans att få se sig själv.

När jag i efterhand söker det citatet på nätet för att jämföra med originalet, får jag upp massor av träffar, och en hel del olika varianter i ordalydelsen, men ingen referens till var det står i Tranströmers utgivning. Det är tydligen en hel del människor som gjort det uttrycket till sitt eget, det värmer mitt hjärta.

– Frustration med begreppet omvärldsanalys. I stället handlar det alltid om tolkning. Omvärldsanalys handlar alltid om att bryta olika tolkningar mot varandra. Det är nödvändigt att ha konflikter i mänskliga relationer. Och det är nödvändigt att hantera dem utan våld. Karl Jaspers talar om kärlekskamp – att vi måste lämna ut alla våra vapen även till motparten.

HISTORIA OCH HERMENEUTIK

– Vad kan vi säkert veta om människor? Utarmningen, instrumentaliseringen av kunskapsprocessen. Vi lever i siffrornas magi, när vi räknar siffrorna är vi på säker mark. Det sker en enorm godtycklighet i den snabba översättningen från bokstäver till siffror. Relationen är ännu svårare att förklara.

– Vi måste befolka utrymmet mellan positivism och relativism. Hermeneutiken är ingen ny relativism. Det är en kunskapsstradition om att försöka ta reda på saker om vem vi är. Olof Lagerkrantz, i *Om konsten att läsa och skriva*, skriver om sprickan mellan liv och berättelse. Det finns ingen kunskap i böcker. Det finns ingen kunskap utan människor.

Hermeneutik, namngivet efter gudarnas budbärare Hermes som tolkade de gudomliga budskapen, den hermeneutiska cirkeln av förförståelse och ny förståelse

– Lösningfokuserade samtal för människor som arbetar med människor

Yasmin Ajmal 20-21 okt – Back from Africa – Anpassning och passform, att sätta lösningfokus i arbete. Yasmin Ajmal är en av Englands mest uppskattade undervisare inom området lösningfokuserad korttidsterapi.

Susie Essex 1-2 nov – Resolutions – Att arbeta kreativt vid ”förnekande” av våld och övergrepp mot barn. Det här är för dig som arbetar med barnskyddsfrågor bl.a inom socialtjänsten

Andrew Turnell 12-16 mar- Signs of Safety 5-day intensive, för dig som tidigare gått grundutbildning i lösningfokus eller Turnells grundkurser.

Handledning och coachning 8 dagar, startar 10-11 okt med Jocelyne Lopez-Korman och Aviva Suskin-Holmqvist

Ettårig diplomutbildning startar 24-25 jan med Harry Korman och Jocelyne Lopez-Korman

Fördjupningskurs 4 dagar startar 6-7 feb med Harry Korman och Jocelyne Lopez-Korman

Interaktivt ledarskap 6 dagar startar 13-14 feb med Jocelyne Lopez-Korman och Aviva Suskin-Holmqvist

Detaljer finns på www.sikt.nu 040-579 480

som förändrar perspektivet på det redan etablerade, länge sedan vi pratade om den bland mina kollegor, men här hör jag den betonad som en kunskapstradition som försöker ta reda på saker om vem vi är, att hermeneutiken inte är en ny relativism.

– Kunskap är en produkt av människans handlande. Tolkningsbegreppet vill inte spräcka gränsen mellan att upptäcka verklighet och att uppfinna verklighet.

– I ”tolkningens tid” förstår man ropet efter evidens.

Historien kommer tillbaka i föreläsningen. Jag, som just nu skriver om ett historiskt material spetsar öronen igen. Vad kan jag få som hjälper mig att sortera i de dammiga högarna av siffror, sammanfattningar och rena skrönor så att det blir meningsfulla berättelser som förmedlar mänskliga erfarenheter som annars glöms bort.

– Historia är det som inte längre finns. Historia är levande materia.

– Identifikation, vilka berättelser om Sverige står vi ut med? Man måste binda sin historia vid dokument (referens till Paul Ricoeur: Minne, historia glömska).

– Uppgörelse med fenomenologin, man måste narrativisera ”man måste ta filosofen vid handen och föra honom in i arkivet.”

– Vi måste handla på goda grunder, det behöver ske en förskjutning mot praktiken. Det finns ingen manual, men vi har en rad tolkningslaboratorier. Vi kan aldrig läsa en text hur som helst. Det finns ett hermeneutiskt underskott och en bristande medvetenhet om att vi måste bryta uppfattningar mot varandra. Akademin skulle kortslutas om folk hade samma åsikt. Vi måste vårda och förädla våra processer.

– Domstolen är ingen plats för absolut kunskap. Vi måste också kunna fatta beslut utan full säkerhet.

– Demokratien är också ett tolkningslaboratorium. Ett mer begåvat samhälle tar vara på olikheter.

OBJEKTIVITET OCH RELATIVISM

– Det finns inget hotfullt i att söka evidens men kan vara farligt att vara alltför säker. Den som har sanningen blir inte så angelägen om att söka sanningen. Det gäller att ta utgångspunkt i praktiken, söka ”en klok bedömning i den aktuella situationen”. Det krävs alltid människor för den urskilningen.

Den cartesianska ångesten – oron inför att kanske inte hitta en absolut sanning, kanske är den med och polariserar evidensdiskussionen i våra tvärprofessionella diskussioner och driver

För egen del funderar jag över uppmaningen till oss som professionella: ”vårda och förädla era processer”. Hur ser de ut, våra gemensamma processer, utbildningar, mötesplatser, skrivande och läsande? Att se ett systemcafé som ett litet tolkningslaboratorium, varför inte?

I det myller av frågeställningar som rymts i Bengt Kristensson Ugglas framställning förtäts det för mig i behovet av platser, av rum, där tolkningar av världen bryts mot varandra. Erfarenhet handlar om att fara och att kunna berätta om färderna för att ta ut ny kurs. Många av de här frågorna kan behövas i vår egen och i andras utrustning när människor kommer i svårigheter. Och jag tänker på det som Anne Øfsti uttryckte i konferensens sista panelsamtal: ”Vi er tett innpå hvordan livene leves”.

Referenser

Arendt, Hannah (1998). Människans villkor: vita activa. Göteborg: Daidalos
Kristensson Ugglå, Bengt (2002). Slaget om verkligheten: filosofi, omvärldsanalys, tolkning. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion
Ricoeur, Paul (2005). Minne, historia, glömska. Göteborg: Daidalos

The performance of practice: Enhancing the repertoire of therapy with children and families

Heldagsseminarium med Jim Wilson den 11 november 2011

Jim är internationellt välkänd expert och utbildare i samskapande systemisk terapi. Han har bred erfarenhet av att arbeta med familjer med lång historia av multimyndighetsinsatser från olika yrkeshjälpare. I Sverige är han känd bland annat genom sin första bok ”Barnets röst i utredning och behandling” (Mareld 2001). Över huvud taget har Jim betonat vikten av ett multiverst perspektiv i familjesamtalen och att anpassa språket till barnens villkor. Han har utvecklat lekfulla metoder att i familjeterapi tala med barnen, istället för att tala om dem.

Så vik redan nu denna dag för ett spännande och absolut innehållsrikt seminarium med en av den postmoderna systemiska terapins europeiska företrädare.

Finlandshuset, Snickarbacken 4 i centrala Stockholm (nära Hötorgets T-station).

Den kostar 500 kr för medlemmar i FFST - Föreningen för familje- och systemorienterad terapi i Stockholm och 1000 kr för övriga.

Moms är inräknat i priset. Det ingår fika och lunch på Finlandshuset i priset.

Sista anmälningsdag 1/11 till gorelfred@hotmail.com.

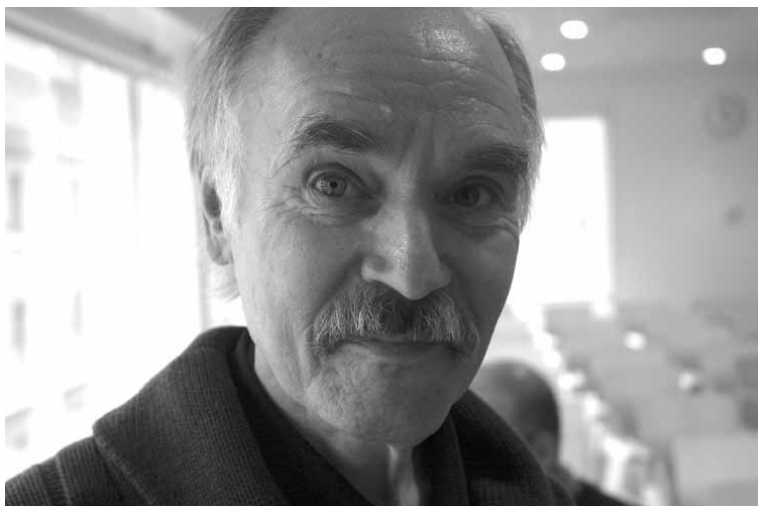

Anna Gartvall och Karin Thorslund använde Pippi Långstrump i sin workshop som utmanade vår förkärlek för grundantaganden.

Nästan niohundra familjeterapeuter fyllde Visbys sensommarglesa gränder och torg med sina illgröna väskor. "Vilka är ni med era konstiga väskor?" var en stående fråga från lätt förvånade visbybor.

"Åh vi är bara familjeterapeuter," svarade jag. "Så det är ingen fara." lade jag till då och då tills jag kom på att familjeterapeuter nog kunde kännas som ett hot för både en och annan och började i stället säga att vi var arbetsförmedlare på studieresa. Något som med all säkerhet inte skulle kunna uppfattas som ett hot.

Sedan gick jag in i Visbys gigantiska kongresscenter och frotterade mig i seminarier, föreläsningar och workshops. Som vanligt var det en del som var intressant och en del som var helt galet intressant. Och en hel del som jag redan visste. Precis som livet självt.

Tapio Malinen gav själslig massage i sin workshop. Hur blir jag en mindre kontrollerande terapeut. En terapeut som kan vara i nuet. To burn in to your Being instead of burning out. Nu finns Tapios ögon med på mina näthinor. Forskande, sorgsna, djupa. Meningsfulla. Och med litet spjuver som krydda.

Delar av den norska kontingenten brister ut i sång under slutfesten. Vad sången handlade om har jag ingen aning om så här långt efteråt men troligen hade den en glad och hoppfull innebörd för dem som behärskar språket. I alla fall blev folk glada av framträdandet och sångarna ser ju engagerade och livfulla ut.

Görel Fred tog skydd hos den samlade åländska familjeterapigruppen. Nej så var det inte. Egentligen ville ålänningarna ha ett gruppfoto på sig själva vilket Görel upptäckte och gjorde allt för att tillhöra den enhetigheten.

EFT

Emotionally Focused Therapy for Couples

Att välja metod är inte alltid den lättaste uppgiften när man står inför svåra problem som psykoterapeut. Det välkända uttrycket ”the map is not the territory” har nog på många sätt påverkat de post-moderna terapierna genom att helt utgå från klienten och inte ha någon idé om vad som kan påverka relationens karaktär. Trots detta försöker nog de flesta psykoterapeuter att söka förklaringar kring de mönster de ser i en relation som inte fungerar. I EFT utgår man från anknytningsteorin när det gäller att beskriva och arbeta med negativa destruktiva mönster.

EFT är en evidensbaserad metod vilket medför att den har en tydlig struktur och har utvärderats vid ett flertal tillfällen. Den har en ledande ställning i världen idag när det gäller parterapi. I Svergie finns det idag ingen sammanhållen utbildning när det gäller parterapi som vilar på vetenskaplig grund. Artikelns författare arbetar sedan ett par år tillbaka med att introducera och förverkliga modellen i Sverige.

EFT är en integrativ modell som bygger på tre olika teorier; den experimentella, den systemiska och anknytningsteorin. I den experimentella utgår man från individernas upplevelse och man arbetar med det som händer här och nu i terapirummet. Det innebär att man inte ger hemläxor. I behandlingen hjälper terapeuten paret att få en känslomässig förståelse för varandra. Det blir mycket kraftfullt i terapirummet när paret kan uttrycka sina känslor och behov direkt till varandra.

Den systemiska delen är också självklar när man arbetar med mer än en i rummet. De båda individerna påverkar varandra på olika sätt. Hur de påverkar varandra har att göra med vilka de är, deras historia och hur dessa faktorer interagerar med varandra.

Anknytningsteorin används som en teori kring varför samspelet kan ta sig vissa uttryck. I anknytningsteorin utgår man exempelvis ifrån att när vi hotas av att bli lämnade och övergivna reagerar vi på olika sätt allt ifrån att bli gnälliga, frustrerade och arga till att bli uppgivna. EFT utgör en modell för vuxen kärlek

med anknytningsteorin som utgångspunkt. Nyckelfaktorer är känslomässig tillgänglighet, gensvar, engagemang och acceptans.

Metoden växte fram ur ett behov att formulera en parterapi som var inriktad på känslor och inte på beteenden. Att skapa nya känslomässiga erfarenheter och nya sätt att uttrycka dessa erfarenheter modifierar parternas positioner och tillåter ett nytt sätt att interagera som formar om relationen. Att skapa nya känslomässiga erfarenheter betraktas som den viktigaste faktorn för såväl intrapsykisk som interpersonell förändring.

EFT har en tydlig struktur som man utgår ifrån. Modellen har nio olika steg som ryms i tre olika nivåer. I denna sammanfattning beskriver vi översiktligt de olika nivåernas innehåll och går inte igenom stegen i detalj. Trots att EFT har en tydlig struktur så börjar man inte arbeta på nästa nivå förrän båda i paret har förstått de mönster de hamnar i och känner sig tillräckligt trygga för att fördjupa arbetet. Terapeuten både följer och leder paret.

I nivå ett hjälper psykoterapeuten paret att identifiera var kommunikationen bryter samma och hur det negativa samspelelmönstret ser ut. Paret får hjälp att se att båda bidrar till det negativa mönstret och att det är mönstret inte partnern som är ”fiende”.

Om vi exempelvis har ett par där det är en kvinna som är frustrerad över att mannen aldrig pratar och bara håller på med sitt och en man som bara upplever att det är tjt hemma kan en beskrivning av mönstret se ut så här. Till mannen ”Jag tror att det är så här att när din fru blir frustrerad stänger du av och blir tyst och försöker göra så mycket du kan för att det ska bli bra. Du gör det för att skydda dig själv och relationen. Vad din fru troligen upplever är att hon blir utestängd och tappar kontakten”. Till hustrun ”Jag gissar att du upplever att du inte får kontakt med din man och blir frustrerad när du inte når fram. När han drar sig tillbaka blir du ännu mer irriterad och arg och försöker på nytt få kontakt med honom. Det blir en ond cirkel.”

Nivå två handlar om att skapa en djupare förståelse för varandra. Det sker genom att hjälpa individerna i relationen att uttrycka anknytningsbehov och rädslor och partnern att ta emot och processa ny information om sin partner. För att detta ska kunna ske behöver båda känna sig trygga med varandra och med terapeuten vilket innebär att alliansen får stor betydelse. Terapeuten utgör en ”trygg bas” i terapin vilket möjliggör utforskningen av känslor.

Tredje nivån handlar om att fastställa förändring och utvärdera. Som psykoterapeut behöver man kunna se att interaktionen mellan individerna i paret är mer positiv och funktionell. Uppgiften som psykoterapeut är att uppmärksamma sådan interaktion och lyfta fram den. Tillsammans med paret sammanfattar och diskuterar man förändringar de gjort sedan de började terapin. Målet med terapin är att paret ska lämna behandlingen med känslan att de kan upprätthålla de känslomässiga banden mellan sig.

I EFT är känslorna i fokus eftersom det är de olika känslouttrycken som styr interaktionen. Det gör att om man skulle lyssna på en EFT psykoterapeut så försöker han eller hon undvika att vara i det kognitiva området eller i beteenden. Skillnaden bli att man i större utsträckning säger ”hur kändes det?” istället för ”hur tänkte du då?” eller ”hur märkte du det?”.

EFT är en integrativ modell vilket vi tror är en nödvändighet för att i framtiden dra nytta av de olika psykoterapeutiska inriktningarnas teoretiska referens. EFT är en modell som betonar både det intrapsykiska och det interpersonella vilket gör den till en utmärkt modell för att arbeta med par. Genom att utgå från individernas känslor när man en mer varaktig förändring än att bara exempelvis göra beteendeförändringar. Om man då också utnyttjar lärdomarna från det systemiska när man arbetar med par tror vi att man kan göra bestående nytta för par som har det svårt.

Tommy Waad & Gerd Elliot
www.parterapiinstitutet.se
Gerd och Tommy höll en föreläsning om EFT vid den nordiska kongressen i Visby 17-20 augusti i år

”ADHD – förkortningen som förstör vår nyfikenhet”

BARN- OCH UNGDOMSPSYKIATRI – NYA PERSPEKTIV OCH OANADE MÖJLIGHETER

SØREN HERTZ, STUDENTLITTERATUR

ÖVERSÄTTNING PETER ENGELSÖY OCH CHARLOTTA LINDAHL

Søren Hertz är barn- och ungdomspsykiater på PsykCentrum i Hillerød utanför Köpenhamn.

Med den här boken vill författaren inspirera professionella med beröringspunkter i barn- och ungdomspsykiatri till att låta hoppet och modet växa i mötet med barn och unga i behov av stöd.

Språket förändras, det vi förr pratade om som psykiska störningar har idag fått beteckningen psykiska sjukdomar och funktionshinder. Den individualisering som genomsyrar samhället gör att vi ser problemen som individens svårigheter. Efterfrågan på diagnoser ökar, inte minst för att få stöd i skolan när resurserna minskar. Ett ökat intresse för neuropsykiatri och evidensbaserad kognitiva behandlingsmodeller påverkar också hur vården organiseras. Den medicinska behandlingen har ökat explosionsartat på senare år.

Författaren beskriver och lyfter fram konsekvenserna av en sådan utveckling, hur den leder till en normalisering som smyger sig in via språket hos de stora kulturbärande institutionerna i samhället och leder till att det internaliseras i människor som konstruktioner som låser möjlighetstänkandet.

Att se barn och ungas beteende som en invitation till omgivningen och att i utforskandet av invitationen se de oanade möjligheterna till utveckling, ställer krav på kreativitet och en förståelse för och uppmärksamhet på samspelets betydelse.

Författaren är inspirerad av modern utvecklingspsykologi där utveckling ses som något som sker i relation. De senaste rönen om hjärnans plasticitet, kunskapen om samspelet mellan arv och miljö och därtill hur positiva upplevelser och goda relationer i en begriplig värld möjliggör oväntad utveckling av hjärnan blir den väg vi leds in på i bokens bio-psyko-social förståelsemodell. Författaren går igenom en rad av de allra van-

ligaste diagnoserna utifrån ett sådant synsätt och ger exempel på hur unga kan bemötas på ett sätt som möjliggör utveckling.

En intressant och viktig bok som utmanar det rådande systemet!

Anita Blom af Ekenstam

Søren Hertz höll en föreläsning på bokens tema vid den nordiska kongressen i Visby 17-20 augusti i år

Jesper Juul

Utbildar i Sverige, hösten 2011

Välj att gå Seminarieläda-
utbildningen i Göteborg eller i Stockholm. Max 25 deltagare.

8 dagar 19,000:- ex moms, inkl inspirationsmanualer och medlemskap i Family-Lab.

admin@family-lab.se. www.family-lab.se

Åsa Schill 0704-82 66 14

Familjehuset

Det kommer allt fler pappor till oss

Vi arbetar inom socialtjänsten i Kalmar och har tillsammans över femtio års erfarenhet av psykosocialt arbete. Sedan sex år arbetar vi med familjesamtal i en verksamhet som heter Familjehuset. Där finns vi tillsammans med ytterligare sju kollegor. Vår personalgrupp har varierande kompetens med utbildningar som hemterapeut, behandlingspedagog, socialpedagog, gymnasielärare och socionom med Marte meo- och leg psykoteraeututbildning. Den gemensamma grunden i vårt arbete är att stärka relationen mellan barn och deras föräldrar. Familjer kommer till Familjehuset främst genom att en socialsekreterare föreslår oss som insats. Familjer kan också komma på eget initiativ utan att bli registrerade inom socialtjänsten. De kan ha hört talas om Familjehuset genom andra familjer eller läst om oss på nätet.

VÅRA FAMILJER

I familjesamtal möter vi familjer som har alla slags problem – kommunikations- och samspelsproblem, bristande omsorg, missbruk, våld, övergrepp etc. Nästan alla familjer är familjer där barn lever med separerade föräldrar i konflikt. För oss och socialtjänsten är det en ny och växande grupp. Barn i separerade familjer lider oerhört mycket mer av föräldrars konflikt än vad föräldrar anar. Samtliga barn, stora som små, har en enda önskan och det är att mamma och pappa ska vara sams. I den förändrade livssituation som en separation innebär blir det paradoxalt så att när barn behöver sina föräldrar som bäst fungerar samma föräldrar som sämst. Föräldrar är så upptagna av sin egen konflikt att de ofta glömmer bort sina barn. Vi har fått lägga ner mycket möda på att utveckla vårt arbete med separerade familjer.

VÅRA FAMILJESAMTAL

Vi träffar först familjen för ett informationssamtal. Om familjen blir aktuell genom socialtjänsten är deras socialsekreterare med. Vi berättar lite om oss

själva och hur vi ser på familjesamtal. Vi får möjlighet att ställa frågor till varandra för att se om familjesamtal är rätt hjälp. När vi informerar vill vi att alla familjemedlemmar ska vara med. Vi tycker det är viktigt att från allra första stund visa vad vi arbetar med, nämligen familjer. Vi betonar att allas röster är lika viktiga eftersom alla påverkar och påverkas av hur man har det i sin familj. Många vuxna reagerar på det och menar att det bara är de som föräldrar som har problem eller att det bara är ett av deras barn som de vill ha hjälp med. Vi berättar varför vi tycker det är viktigt att alla är med. Vi undviker på så sätt att förstärka ett barns känsla av att vara ”problemet” och går heller inte miste om syskons möjligheter att bidra till lösningar. I de flesta fall tackar familjen ja till familjesamtal och vi bestämmer en första tid.

I första familjesamtalet går vi igenom ramarna för samtalen – hur ofta vi ska ses, hur många gånger och när. Vi undersöker vad var och en i familjen vill prata om för att det ska kännas meningsfullt att komma till oss. Det familjemedlemmarna tycker är viktigt att prata om skriver vi alltid ner och sätter upp i rummet så att alla kan se det. Det skapar en tydlighet och är en hjälp under samtalsgång. Det har många gånger överraskat oss att familjens önskemål nästan helt överensstämmer med socialsekreterarens uppdrag, fast familjen använder mer vardagliga ord. Vi följer fortlöpande upp om vi samtal om rätt saker. När familjen och vi är överens om att avsluta vår kontakt har vi ett avslutande samtal där vi delar erfarenheter med varandra och utvärderar vårt gemensamma arbete. Vi ställer alltid samma utvärderande frågor.

VÅR SYN PÅ FAMILJESAMTAL

Vi kallar inte vår insats för familjeterapi utan för familjesamtal. Det gör vi för att det ska kännas mer vardagligt men också för att skilja vårt arbete från barnpsykiatris. Vi ser familjesamtal som ett förändringsarbete vars främsta

mål är att ge familjer ny förståelse för varandra och finna nya sätt att hantera de svårigheter som finns. En av grundpelarna i vårt arbete är att det är normalt att ha problem, men att det är viktigt hur man löser dessa så att man inte skapar ytterligare problem. De flesta familjer blir lugnade av det förhållningssättet. De känner sig inte så misslyckade utan blir tvärtom stärkta av att de tillsammans tar tag i sina problem. Det inger de flesta familjer en känsla av hopp och kompetens.

Vi förmedlar att vi inte tänker att det är fel på någon av familjemedlemmarna utan att det har blivit fel mellan dem. För familjer brukar det upplevas som befriande och minska skuld- beläggning. Framförallt i familjer som ofta får höra att de gör fel och inte duger. En annan grundpelare i vårt arbete är att ta till vara på familjens resurser och det som fungerar, samtidigt som vi visar att vi till att prata om svåra och tabubelagda ämnen. Vi tycker det är viktigt att familjer ges möjlighet att själv finna lösningar på vad de vill förändra. Vi brukar säga till våra familjer att de är experter på sig själva och att vi är experter på att samtala och arbeta med förändring.

BARN MEDVERKAN I FAMILJESAMTAL

Från allra första start har vi båda varit intresserade av barnets roll i familjeterapi. Malin har i sin steg ett utbildning skrivit en kvalitativ studie om ett barns upplevelse av familjesamtal. Marianne har i sin terapeututbildning skrivit en litteraturstudie om barnets roll i familjeterapi.

Vi anser att barn är en outnyttjad resurs i familjeterapin. Vuxna har alltför låga förväntningar på barns kompetens som samtalspartners. Vi blir ofta förvånade över den rikedom och klokhet barn för in i våra familjesamtal. Barns stora tillgång är deras spontanitet, nyfikenhet och uppriktighet. Barn säger ofta som det är utan att ta hänsyn till sociala koder. De få studier som har intresserat sig för barns erfarenheter av familjeterapi

visar att barn gärna deltar, bara fokus inte ligger på dem och deras bekymmer. Även om problemet egentligen inte gäller barnet vill det gärna delta tillsammans med sin familj. Självklart kan det uppstå samtalsämnen som barn inte ska delta i och då får vi arbeta parallellt med både vuxen- och familjesamtal.

Många föräldrar vill att vi ska träffa bara barnen så att de får prata med oss utan att behöva ta hänsyn till dem som föräldrar. Vi säger nej till det. Vi vill inte bli de personer som barn ska anförtra sig till utan vi vill bidra till att föräldrar ska axla den rollen. Vi är övertygade om att det är ett förhållningssätt som stärker relationen mellan barn och deras föräldrar. Det förmedlar också till föräldrar att de inte ska underskatta sin betydelse för sitt barn.

Under våra år tillsammans har vi medvetet arbetat för att involvera även de yngre barnen. Vi har inspirerats av psykologer och familjeterapeuter som intresserar sig för barns medverkan i familjearbete och som förenar ett barnperspektiv med ett vuxenperspektiv. Barn behöver känna sig väntade och välkomnade med exempelvis leksaker, böcker, papper och kriter. Barn behöver också vara införstådda med vad för slags samtal som ska äga rum och aktivt bjudas in av en terapeut som intresserar sig för dem. Barn kan redan från fyra års ålder uttrycka sig väl om sammanhanget och förutsättningarna är de rätta. Yngre barn föredrar att delta genom olika aktiviteter. Vi har märkt att när vi som terapeuter rör oss mer i rummet vitaliserar det inte bara barnen utan även oss vuxna. Både vi och familjen blir mer kreativa.

Vår ambition är att utgå mer från leken när det finns yngre barn i familjen. Barnet kan få visa sin familj och konkreta händelser med hjälp av små träfigurer (tejpning). Barn tycker det är lättare när de inte känner sig iakttagna och fördelen med tejpning är att allas blickar riktas mot den scen där barnet står för regin. Vi använder oss mycket av olika

slags kort för att fånga känslor, tankar och händelser. Korten öppnar upp det känslomässiga klimatet i familjen och uppskattas av både barn och vuxna. Våra familjer uppskattar också när vi gör familjekartor tillsammans med dem. Kartorna engagerar hela familjen och bidrar med fylligare berättelser. Vi filmer våra familjer för att bättre upptäcka icke-verbala kommunikationssätt som familjer har. Det händer att vi tittar på filmer tillsammans med våra familjer.

VÅRA TANKAR

När vi gör en tillbakablick inför skrivandet av denna artikel konstaterar vi att det har hänt en hel del med både vårt arbetssätt och oss själva. Det ligger i själva arbetets art. Det är inte möjligt att arbeta med förändringsarbete utan att inte själv förändras.

Vi har haft stor frihet att utforma vårt arbete eftersom familjesamtal inte fanns som insats tidigare. Kalmar socialtjänst har genom att skapa våra tjänster och gett oss möjlighet att utbilda oss till familjeterapeuter visat att familjearbete är viktigt. Trots det får vi ständigt kämpa för ett familjeperspektiv. Det gäller inte bara i förhållande till våra familjer utan också gentemot våra kollegor och sist, men inte minst, gentemot oss själva. Som hjälp att värna om familjeperspektivet har vi enskild handledning av en familjeterapeut. Filmning är också ett sätt att utveckla oss som terapeuter. Vi ser mer av oss själva och hur vi samspelar med våra familjer och med varandra.

Under våra sex års arbete med familjesamtal har vi märkt en ökning av antal barn som kommer till oss med sina föräldrar. Det kan vara ett resultat av att vi möter fler barnrika familjer, men vi tror att det främst beror på en medveten satsning från vår sida att få med så många syskon som möjligt i samtalen. Vi har också märkt en ökning av antal pappor, framförallt unga pappor. Idag är antalet pappor lika stort som antalet mammor vilket är glädjande och berättar något

om den förändring papparollen har genomgått. Det är också ett resultat av att vi medvetet arbetar för att bjuda in båda föräldrarna, oavsett om mamma och pappa lever tillsammans.

Vi är båda överens – att arbeta med familjer är det bästa som finns. Familjen och familjens nätverk är minst sagt en outnyttjad resurs i det psykosociala arbetet. När familjer mobiliserar sina resurser kan de åstadkomma underverk. Det mervärde som skapas i rummet när alla familjemedlemmar deltar är svårt att fånga med några få ord. De flesta familjer tycker att det bästa med att komma till oss är att alla i familjen är samlade och att de pratar med varandra på ett annorlunda sätt. De tycker att de förstår och ser på varandra med nya ögon. Det är inte bara familjemedlemmar som lär av varandra och oss utan vi lär oss varje dag något av våra familjer. Det är en kunskap som är ovärderlig i utvecklandet av det familjeterapeutiska arbetet.

Marianne Arrias, socionom och leg psykoterapeut med inriktning familj
Malin Ekedahl Petersson, socionom och leg psykoterapeut om ett år med inriktning familj

Lösningsfokuserat i Sverige – 25 år

Ett försök till en kort resumé

NÄR JAG FÖRST KOM I KONTAKT

med det lösningsfokuserade och Steve de Shazer så var jag oerhört kritisk. Kanske var det för annorlunda, lät för enkelt eller bara för utmanade i sin synbara enkelhet. Nu har det snart gått 25 år sedan dess och jag har omvärderat min syn samtidigt som det lösningsfokuserade har utvecklats och provats på många olika sätt. Detta är ett försök till en kort resumé av den tiden det funnits och tillämpats i Sverige.

Det lösningsfokuserade sättet att arbeta har funnits i Sverige i ungefär 25 år. Innan upphovsmannen/kvinnan Steve de Shazer och Insoo Kim Berg kom till Sverige första gången hade några av oss mest bara läst ett antal artiklar om det som kallades Lösningsfokuserad korttidsterapi och var utvecklat vid BFTC i Milwaukee, USA. Sedan dess har mycket vatten runnit under broarna och från att ha varit ett ganska udda sätt att arbeta på har ”modellen”¹ kommit att bli en väl etablerad del inom många verksamhetsområden i landet.

Det har varit aktiva år och det lösningsfokuserade har allt mera etablerats och accepterats som en ”fullvärdig medlem av terapifamiljen”. Det har utförts lösningsfokuserat arbete i en mängd sammanhang och tillämpats som individuell terapi/samtalsform, inom familje-, grupp- och nätverksbehandling men

I Det lösningsfokuserade beskrivs ibland som om det vore en metod, ett förhållningssätt, ett sätt att göra på, som en intervjueteknik, en allmän utgångspunkt och så vidare på ett antal olika sätt. Författaren har för sin egen del inte hittat något begrepp som på ett allmänt sätt beskriver vad det lösningsfokuserade som kan tillämpas i skilda sammanhang ”är för något”. Steve de Szazer sa en gång ”Lets call it ”it””.

även inom helt andra sammanhang som handledning, pedagogiskt arbete och så vidare. Kanske är det här det visat sin styrka genom att inte vara bundet till någon speciell form utan något som just kan tillämpas i många olika sammanhang.

Under årens gång har det även kommit en uppsjö av litteratur i ämnet, såväl svenskproducerat som översatt. Litteraturen har under denna tid både varit generellt lösningsfokuserad men även av och till handlat om speciella tillämpningar.

Mot alla terapeutiska inriktningar fanns, och finns, det kritik. Under de första åren förekom åsikten att det var ”för ytligt”, en kritik som vanligen framfördes av professionella kollegor (däremot har denna kritik sällan eller aldrig framförts av klienter). Under resans gång tycks denna kritik ha tystnat, kanske i samband med ökad kunskap. En annan kritik har under hela denna tidsperiod varit att det är svårt att lära sig att arbeta lösningsfokuserat. Trots sin egentliga, eller kanske skenbara, enkelhet. Det är enkelt men inte lätt, har sagts många gånger.

Bland förklaringarna till att det är svårt att lära hänvisas inte sällan till att det inte är manualbaserat, det finns ingen fast mall att hålla sig till samtidigt som det fordras ett ovanligt exakt sätt att lyssna. Att det med sin skenbara enkelhet och med sitt sätt att

upphäva kausalitet bryter mot många terapeutiska traditioner gör kanske lärandet ännu svårare. Att tänka om, ja, kanske helt annorlunda fordrar inte bara en hel del tankemöda utan även en massa energi och övning. Att varken fokusera på problem eller dess orsaker har av en del beskrivits som att bryta mot en hel kultur.

Även om det lösningsfokuserade ursprungligen utvecklades i terapeutiska sammanhang kan vi se hur dess görande mer eller mindre ”konverterats” till en hel del andra områden och används inom olika sammanhang som exempelvis inom handledning, barnvårdsutredningar, ledarskaps- och organisationsfrågor, som pedagogisk modell inom skola, inom kriminal-

i samarbete med

del av Familjeterapeuterna Korsvägen AB

inbjuder till

Narrativ workshop

med

Maggie Carey

i Göteborg

27-28/10 2011

OBS ÄNDRAT DATUM

www.familjeterapeuterna.se

vård, arbetsfördelad och så vidare. Listan kan göras lång. Trots att det till sin karaktär är ett mycket icke-normativt tänkande så har dessa 25 år ändå påvisat att det till stor del kan användas i (mer eller mindre) normativa verksamheter.

Namnet lösningsfokuserat har under åren vållat en del missuppfattningar och de flesta är nog överens om att det inte är den mest lyckade benämningen. I det instämde även upphovsmannen de Shazer som även sa "it is not a good name but we are stuck with it". Numera är läget inte mindre förvirrat; termen används dels utifrån det tankesätt som utvecklats av de Shazer med flera på BFTC men används ofta som en mera övergripande term och yttranden som att "alla jobbar väl lösningsfokuserat oavsett vilken modell eller teori man utgår från" är långt ifrån ovanliga. Denna sammanblandning leder ofta till problem, exempelvis vid personalrekrytering.

En annan form av sammanblandning, kanske oundviklig, är att det lösningsfokuserade inte sällan sammanblandas med helt andra synsätt som systemteori, positiv psykologi, positivt tänkande, KBT, MI, NLP och så vidare. Kanske säger det bara något om vilket avstånd det granskas på och är ett oundvikligt fenomen när man försöker få saker och ting att hänga ihop.

Det finns mängder av forskning på lösningsfokuserat arbete (det mesta finns presenterat på EBTA:s hemsida). Förutom det som finns där finns ett mycket stort antal interna utvärderingar från olika organisationer och verksamheter och eftersom de är interna har de inte nått någon större publik.

Under denna tidsperiod har både Steve de Shazer och Insoo Kim Berg lämnat jordelivet. Många pratade i samband med det om att det plötsligt uppstått en "föräldralöshet" och oron var stor över att det inte fanns någon sammanhållande kraft för det lösnings-

fokuserade världen över. Men "rörelsen" har visat sig vara tillräckligt stark för att stå på egna ben och lever, frodas och vidareutvecklas.

Det sägs ibland om oss svenskar att när två personer har ett gemensamt intresse så startar de en förening. Kanske är det ett tecken på att de lösningsfokuserade är en nyans annorlunda då det är först nu, efter alla dessa år, som en förening har bildats: Svenska Föreningen för Lösningsfokuserad Korttidsterapi. Ordet terapi är genomstrukt i föreningens namn och föreningens grundare vill på det sättet poängtera att ordet terapi inte är riktigt det begrepp som avses. Kanske ett tecken på den noggrannhet med språket som ofta finns hos de lösningsfokuserade.

Det lösningsfokuserade är kanske mest känt som ett sätt att ställa frågor och den så kallade mirakelfrågan, tillika med skalfrågor, är något som många associerar med just lösningsfokus. Även om man pratar om mirakel så är det inte ett arbetssätt som i sig utför några mirakel. Däremot tycks det uppfattas som ett mycket respektfullt sätt att arbeta som fungerar tillräckligt ofta och bra för att man ska fortsätta tillämpa ett lösningsfokuserat arbetssätt.

BFTC: Brief Family Therapy Center
EBTA: European Brief Therapy Association
www.ebta.nu

SFLK: Svenska föreningen för lösningsfokuserad korttidsterapi
www.sflk.se

Gunnar Törngren
Socionom
Handledare, utbildare
gunnar.torngren@telia.com

danderydsteamet

nordström & ternström hb

Hur kan vi förbättra oss som samtalsledare?

Den forskningskunnige **Scott D Miller PhD** är åter i Stockholm och föreläser, på sitt inspirerande och underhållande sätt, om hur vi kan förbättra vårt arbete som samtalsledare/terapeut. Boka redan nu den 13-14 oktober 2011; kl 9-16 och se fram emot två dagar med senaste forskningen omsatt i praktiskt arbete.

Anmäl dig på www.danderydsteamet.se

Karin Nordström & Ann Ternström och GL-konsult Gunnar Lindfeldt

Dokumentärfilm om Familjevårdsstiftelsen

Vi är skyldiga att hjälpa varandra!

EN PSYKOTERAPEUT FRÅN New York skildrar Familjevårdsstiftelsens framgångsrika arbete med psykiskt sjuka i filmen *Healing Homes*. När filmen visades på Folkteatern i Göteborg kom en stor publik för att diskutera diagnoser och metoder.

– Genom att filma stiftelsens arbete kan jag visa att människor som diagnostiserats med svår psykisk sjukdom kan bli friska, säger Daniel Mackler. Stiftelsens arbetsmetod utgår från att det är möten mellan människor som läker, inte mediciner.

Daniel Mackler har arbetat med svårt psykiskt sjuka i mer än tio år, många av hans patienter har diagnosen schizofreni. Han sökte en metod som fungerade och reste Europa runt för att finna den. I Göteborg fick han kännedom om Familjevårdsstiftelsens framgångsrika arbete med att placera barn, ungdomar, familjer och enskilda vuxna hos folk på landet, ofta jordbrukare med djur på gården.

Stiftelsen startades med stöd från Socialstyrelsen 1987, av socionomen Carina Håkansson, och har verksamhet i omkring 30 hem i Västsverige. Mackler följde och arbetet med sin filmkamera under förra våren.

Filmen *Healing Homes* visades nyligen i Folkteaterns foajé på Järntorget i Göteborg. 120 personer hade anmält intresse. Många av dem arbetar med vård av barn- och unga, inom psykiatri, men här fanns också folk från andra sektorer i samhället.

– Jag har visat filmen många gånger i USA och den har rönt ett enormt intresse, inledde Daniel Mackler som dagligen får brev och förfrågningar om filmen och kring metoden.

Öppnar dörren för människor Att människor med exempelvis diagnosen schizofreni kan bli friska utan mediciner är uppseendeväckande. Men Daniel menar att forskningen inte

Foto: lens Roved

ger stöd för att mediciner är så verk-samma, han menar att det är fler skit-zofrena som blir friska utan mediciner, än med.

Filmen inleds med att Carina berättar om en kvinna hon mötte för många år sedan, som betecknades psykotisk. Men hon var nybliven mamma och separerad från sin nyfödda och hur skulle hon kunna reagera med annat än sorg och vrede, frågar sig Carina. Snart

landar man i ett bondkök där två rejåla föräldrar berättar om alla dem som bott i deras hem och fått hjälp med sina problem, under åren. Det finns de som legat under bordet och skrikat, de som pratat maniskt, de som fått raserianfall och velat slåss. Men alla har bemötts med kärlek och omtanke, fasthet och rutiner; alla har fått gå med ut och sköta gården, mjölka måste man varje dag; och på så sätt har de också haft sällskap

hela tiden, och slutligen har de flesta lyckats bli bra.

– Folk i dag är rädda och låser sin dörr för att hålla problemungdomarna ute, men vi är inte rädda, vi låser dörren om dem som vi tar hand om, de är del av familjen helt enkelt förklarar föräldraparet i filmen, för Daniel som håller i mikrofonen och är märkbart berörd av det han får höra.

Det blir många vittnesmål om metoden och varför den fungerar. Terapeuter och handledare har tät kontakt med familjehemmen; för det är i mötet mellan människor som läkandet sker, förklarar Carina Håkansson.

En av familjehemspapporna är också med på visningen. Han bodde själv i fosterhem när han var liten och fick då det stöd han behövde för att bli en vuxen, ansvarstagande, person.

– Vi har alla skyldighet att hjälpa varandra, nästa gång är det kanske vi som får hjälp, säger han.

På hans gård bor en ung kvinna tillsammans med sin son, som är intervjuad i filmen och med på visningen.

– Det är kärlek, säger hon när hon ska sammanfatta vad det är som fungerar.

Efter filmvisningen blir det en lång och begründande diskussion kring diagnoser som ADHD och bipolär sjukdom men också om sådant som hur mycket

man får betalt om man tar emot någon i sitt hem i stiftelsens regi. Det är inte så mycket och jag tänker på vad en fosterhempappa i filmen säger i filmen:

– Vem ska betala dig för att leva ditt liv, hur skulle det räknas?

De boende erbjuds hjälp att trappa ned sin medicinering under vistelsen, de flesta lyckas. Det sker naturligtvis i samråd med deras psykiatriker. Oftast har de ungdomar som placeras redan flyttat många gånger, i socialtjänstens regi, men inte kunnat återrehabiliteras till samhället. De har svåra psykiska problem när de kommer till stiftelsen efter kontakt från socialtjänsten.

När en ung människa omhändertas och placeras i ett annat hem finns starka skäl. Metoden som används handlar mycket om modet och lusten att delta i det gemensamma arbetet i det stiftelsen kallar det utvidgade terapirummet.

– Mötet är inte enkelt, mycket misstro och skillnader ska överbryggas. Detta arbete tar tid och förutsätter att någon utifrån finns med, så att familjen inte lämnas ensam, säger Carina Håkansson vidare.

Det förvånar henne att så lite diskussion kring den här framgångsrika metoden förs. Anders Lindseth, professor i filosofi, säger efter filmen att han tror tystnaden beror på att verksamheten helt

enkelt är för liten för att utgöra ett hot mot de etablerade systemen. Han har erfarenheter från Sydafrika som visar att det just är den mänskliga kontakten som kan hela psykisk sjukdom, även schizofreni.

Publiken är rörande överens om att det läggs för mycket fokus på medicin i dag och att den mänskliga aspekten kommer i skymundan. Någon säger att många psykologer och psykiatriker skulle vilja arbeta annorlunda om de fick möjlighet att reflektera. Det håller den danske psykiatrikern Ole Larsen, med om. Han påtalar organisationens betydelse för att kunna bedriva bra behandlingsarbete.

Familjevårdsstiftelsen har även andra samarbeten, exempelvis med Unga Klara i Stockholm, kring manusarbete, för att tillföra verkligheten till konsten. Daniel Mackler har gjort andra filmer på området, det är ”Take this broken wings”, där Joanne Greenburg som skrev Ingen dans på rosor intervjuas och ”Open Dialogue” om en metod som har sitt ursprung i norra Finland. Beställes genom: www.iraresoul.com. Carina Håkanssons bok ”Att rymma både och” kan beställas på: www.studentlitteratur.se/34019. Läs mer om Familjevårdsstiftelsen: www.familjevårdsstiftelsen.se.

Monica Bengtson

..... **EFTERLYSNING!**

Vi vill gärna ha artiklar med berättelser om vad ni gör på jobbet.

Familjeterapin håller inte på att försvinna, den blomstrar för tillfället främst i våra kommuner i verksamheter med inriktning på familjebehandling av olika slag. Den kunskapen fick vi med oss hem från familjeterapikongressen i Tällberg för ett par år sedan.

Skriv och berätta vad som händer där ute!

SFT-redaktionen
sftred@telia.com

B-FÖRENINGSBREV

RETURADRESS:

SFT
c/o Anita Blom af Ekenstam
Ringvägen 47b
181 33 Lidingö

www.sfft.se

KALENDARIUM

13-14 SEPTEMBER

KONFERENS OM FAMILJEFORSKNING & PRAKTISK TILLÄMPNING
WWW.FAMILJEFORSKNING.SE
LUNDS UNIVERSITET

2 OKTOBER

LFA – KONSTEN ATT SKAPA
LÖSNINGSFOKUSERADE ARBETSPLATSER,
FORTSÄTTNINGSKURS
BEN FURMAN
WWW.RETEAMING.NU
STOCKHOLM

14-15 OKTOBER

HUR KAN VI FÖRBÄTTRA OSS SOM
SAMTALSLEDARE, SCOTT MILLER
WWW.DANDERYDSTEAMET.SE
STOCKHOLM

20-21 OKTOBER

YASMIN AJMAL, BACK FROM AFRICA –
ANPASSNING OCH PASSFORM, ATT SÄTTA
LÖSNINGSFOKUS I ARBETE WWW.SIKT.NU 040-
579 480
MALMÖ

1-2 NOVEMBER

SUSIE ESSEX, RESOLUTIONS – ATT ARBETA
KREATIVT VID "FÖRNEKANDE" AV VÅLD OCH
ÖVERGREPP MOT BARN
WWW.SIKT.NU 040-579 480
MALMÖ

11 NOVEMBER

HELDAGSSEMINARIUM MED JIM WILSON, THE
PERFORMANCE OF PRACTICE: ENHANCING THE
REPORTOIRE OF THERAPY WITH CHILDREN AND
FAMILIES
WWW.FFST.SE STOCKHOLM

14 NOVEMBER

FÖRELÄSNING MED ROBERT WHITAKER,
AMERIKANSK JOURNALIST OCH FÖRFATTARE
UPPTAGEN AV ATT VISA PÅ EFFEKTER AV
ÖVERUTSKRIVNING AV PSYKOFARMAKA
WWW.FAMILJEVARDSSTIFTELSEN.SE
GÖTEBORG

2012

12-16 MARS

ANDREW TURNELL, SIGNS OF SAFETY 5-DAY
INTENSIVE, FÖR DIG SOM TIDIGARE GÅTT
GRUNDUTBILDNING I
LÖSNINGSFOKUS ELLER TURNELLS
GRUNKURSER
WWW.SIKT.NU 040-579 480
MALMÖ

10-12 MAJ

PSYKOTERAPIMÄSSAN
WWW.PSYKOTERAPIMASSAN.SE
ÄLVSJÖMÄSSAN, STOCKHOLM

12-14 SEPTEMBER

THE 6TH NORDIC-BALTIC CONFERENCE,
CHILD IN CONTEXT – FAMILY, HELPING
SYSTEM AND SOCIETY, DAVID DENBOROUGH,
JIM WILSON AND ELSPETH MC ADAM
WWW.NORDICBALIC.ORG
LITAUEN

Rätta svar:

1. X 5,4 mil
2. 2 Kalakukko
3. X Hanoi Rocks
4. X a lion
5. X World Design capital
6. 2 110 times
7. 1 the first time
8. 1 Kalevala

Om du har alla rätt – fira med en sats hembakta finska pinnar!

- 200 gram smör eller margarin
1 dl socker
4,5 dl vetemjöl
5 droppar bittermandelarom
Pensling och garnering
1 st äggvita
2 msk pärlsocker
2 msk hackad mandel

samman alla ingredienserna till degen.
Dela degen i 4 lika stora bitar. Rulla ut
dessa till smala längder, ca 60 cm långa.
Lägg längderna intill varandra och skär upp
dem i ca 6 cm långa bitar.
Vispa äggvitan lätt och pensla degbitarna.
Strö över pärlsocker och hackad mandel.
Lägg kakbitarna på bakpappersklädd plåt
och grädda dem i mitten av ugnen i ca 12-
14 minuter.
Dryckestips: Kaffe, saft

Sätt ugnen på 175 grader. Hacka snabbt

**ANNONSERA I SFT – SVENSK FAMILJETERAPI. HELSIDA 4 000 KR, HALVSIDA 3 000 KR
KVARTSSIDA 2 000 KR PLATSANNONS KVARTSSIDA 4 000 KR.**

NÄSTA NUMMER KOMMER UT I BÖRJAN AV DECEMBER. MANUSSTOPP 15/11

KONTAKTA REDAKTIONEN 08-767 31 87 ELLER SFTRED@TELIA.COM